

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет ветеринарної медицини
Кафедра ветеринарно-санітарного інспектування, мікробіології, гігієни та
патологічної анатомії

Робоча програма (силабус) освітнього компонента

Ветеринарна зоопсихологія

вибірковий

Реалізується в межах освітньої програми

«Ветеринарна медицина»

за спеціальністю Н 6 «Ветеринарна медицина»

на другому (магістерському) рівні вищої освіти

Суми – 2025

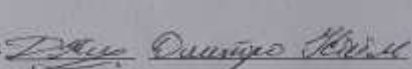
Розробник: к.вет.н., доцент Світлана НАЗАРЕНКО

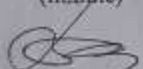
Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри ветеринарно- санітарного інспектування, мікробіології, гігієни та патологічної анатомії	протокол від 09.06.2025 № 16
	Завідувач кафедри Роман ПЕТРОВ (підпис)

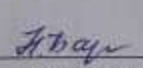
Погоджено:

Гарант освітньої програми Тетяна ФОТІНА

Декан факультету,
де реалізується освітня програма Людмила НАГОРНА

Рецензія на робочу програму надана
(підпис) (ПІБ)

 Віталій РІЛОВ

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації (Ганна БАРАНИК)
(підпис) (ПІБ)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 26.06. 2025 р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	Ветеринарна зоопсихологія		
2.	Факультет/кафедра	Факультет ветеринарної медицини / кафедра ветсанекспертизи, мікробіології, зоогігієни та безпеки і якості продуктів тваринництва		
3.	Статус ОК	Вибірковий компонент ОП		
4.	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для (заповнюється для обов'язкових ОК)			
5.	ОК може бути запропонований для (заповнюється для вибіркового ОК)	Підготовки здобувачів за ОС магістр спеціальностей Н6 «Ветеринарна медицина» метою розширення та поглиблення набутих під час вивчення нормативних дисциплін загальних та фахових компетентностей		
6.	Рівень НРК	7 рівень		
7.	Семестр та тривалість вивчення	1 семестр, 15 тижнів		
8.	Кількість кредитів ЄКТС	5,0		
9.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота(заняття)		
		Лекційні	Практичні/семінарські	Лабораторні
		-	-	46
				104
10.	Мова навчання	Українська		
11.	Викладач/Координатор освітнього компонента	к.вет.н., доцент Світлана НАЗАРЕНКО		
11.	Контактна інформація	Сумський НАУ, факультет ветеринарної медицини, кафедра Ветеринарно-санітарного інспектування, мікробіології, гігієни та патологічної анатомії. Каб.39, Тел.:0991417529; nazarenko.sveta 2014@gmail.com		
12.	Загальний опис освітнього компонента	Освітній компонент пов'язаний із загальним цілями ОП та забезпечує вивчення психічного життя продуктивних та домашніх тварин, виражене в їхній поведінці, яке простежується впродовж його виникнення та розвитку протягом біологічної та психологічної еволюції тваринного світу.		
13.	Мета освітнього компонента	Сформувати у здобувачів розуміння теоретичної та практичної основи впливу та порівняльного аналізу психічної діяльності тварин як основи зародження і розвитку людської психіки. Інтерпретувати поведінкові реакції тварин та на їх основі виявляти набуті та вроджені патологічні та фізіологічні поведінкові реакції; ідентифікувати, інтерпретувати та корегувати зміну поведінкових реакцій тварин за перебування їх в змінених умовах гомеостазу та розвитку фрустрацій.		
14.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	Освітній компонент базується на основі вивчення ОК: Фізіологія тварин, Ветеринарна гігієна і санітарія утримання тварин, Благополуччя тварин, етологія та професійна етика		
15.	Політика академічної	Під час вивчення ОК не допускаються будь-які прояви академічної		

	доброчесності	недоброчесності. При виявленні порушення академічної доброчесності (списування, академічний плагіат, користування гаджетами під час виконання підсумкових завдань) виконані завдання анулюються і не зараховуються, здобувач направляється на повторне виконання комплексу завдань. У випадку виникнення порушень реагування відбувається відповідно до нормативної документації щодо академічної доброчесності учасників освітнього процесу в Сумському НАУ (https://snau.edu.ua/viddil-zabezpechennya-yakosti-osviti/zabezpechennya-yakosti-osviti/akademichna-dobrochesnist/).
16.	Ключові слова освітнього компоненту	Поведінка тварин, психіка, поведінкові реакції, зоопсихологія

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК (зазначити номер згідно з нумерацією, наведеною в профілі ОП) ³				Як оцінюється ДРН
	ПРН 3	ПРН 7	ПРН 10	ПРН 17	
ДРН 1. Орієнтуватися у різних класичних та сучасних напрямах вивчення психіки та поведінки тварин.	+		+	+	Усне опитування теоретичних питань, виконання завдань на лабораторних заняттях, тестування, виконання самостійної роботи та представлення її на заняттях.
ДРН 2. Проводити аналіз та інтерпретацію фактів та їх теоретичних інтерпретацій, виявляти причинно-наслідкові зв'язки між психологічними та поведінковими явищами або їх відсутністю.	+	+	+	+	Усне опитування теоретичних питань, виконання завдань на лабораторних заняттях, тестування, виконання самостійної роботи. Розв'язання ситуаційних завдань.
ДРН 3. Розробляти та співвідносити дослідні завдання та методи організації спостережень та експериментів з різними видами тварин, організовувати та проводити спостереження за поведінкою тварин; виявляти набуті та вроджені патологічні та фізіологічні поведінкові реакції тварин.		+		+	Самостійне опрацювання здобувачами окремих питань самостійної роботи, з представленням опрацьованого матеріалу у вигляді презентаційної доповіді; Експрес-контроль знань у вигляді усного опитування під час аудиторних занять. Розв'язання ситуаційних завдань.
ДРН 4. Проводити ідентифікацію, інтерпретацію та корегування зміни поведінкових реакцій тварин за перебування їх в змінених умовах гомеостазу та розвитку фрустрацій.	+		+	+	Усне опитування теоретичних питань, виконання завдань на лабораторних заняттях, тестування.

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу				Рекомендована література ¹
	Аудиторна робота			Самостійна робота	
	Лк	П.з / семін.	Лаб. з.		

¹ Конкретне джерело із основної чи додатково рекомендованої літератури

		3			
Тема 1. Історія становлення, предмет, методи та основні теоретичні проблеми зоопсихології. Предмет, методи та основні теоретичні проблеми зоопсихології. Історія розвитку взаємовідносин людини з тваринами. Історія становлення зоопсихології як самостійної науки.	-	-	4	6	[1-5, 8-13]
Тема 2. Методи дослідження в зоопсихології. Завдання зоопсихологічних досліджень. Класифікація методів зоопсихології та їх характеристика. Експериментальні методики у зоопсихології. Методи дослідження інстинктів.	-	-	6	13	[1-6]
Тема 3. Поведінка тварин. Рефлекторна діяльність як основа поведінки тварин. Інстинктивна поведінка тварин. Рефлекторна діяльність тварин як основа їхньої розумної поведінки. Когнітивні поведінкові процеси тварин. Репродуктивна поведінка тварин і турбота про потомство. Територіальна та захисна поведінка тварин. Комунікація та соціальна поведінка тварин. Ігрова поведінка тварин. Розумна поведінка тварин.	-	-	6	15	[1-4]
Тема 4. Біоетичний аспект зоопсихології. Біоетика як морально-етична проблема сучасної науки та розвитку людства. Використання тварин для потреб людини як морально-етична і зоопсихологічна проблема. Зоотерапія: тварина як асистент. Сучасне значення і перспективи розвитку зоопсихології.	-	-	6	10	[1-5, 8-13]
Тема 5. Формування поведінки тварин. Фізіологічні основи поведінки тварин. Складові поведінки тварин. Зриви вищої нервової діяльності у тварин. Нейрогуморальна регуляція поведінки.	-	-	6	10	[1-4]

Тема 6. Соціальна поведінка тварин. Поодинокий спосіб життя. Структура співтовариства і механізми його підтримки. Значення агресії в підтримці структури співтовариства. Значення ритуалізації в ієрархічних відносинах. Групи, побудовані за принципом лідерства чи з ватажком на чолі.	-	-	6	15	[1-6, 8-13]
Тема 7. Загальна характеристика психічної діяльності тварин. Класифікація інстинктів. Методи вивчення інстинктів. Комунікації тварин. Мова тварин. Способи комунікацій у тварин. Класифікація форм навчання. Неасоціативне навчання. Асоціативне навчання. Когнітивне навчання. Дресирування.	-	-	6	15	[1-5, 8-13]
Тема 8. Психіка і поведінка собаки домашнього. Історія взаємовідносин між собакою та людиною. Особливості психічної діяльності собаки. Вікові закономірності розвитку психіки собаки. Характеристика основних видів поведінки собаки. Формування бажаної поведінки у собак.	-	-	6	20	[1, 2, 3, 7,14]
Всього	-	-	46	104	150

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем <u>під час аудиторних занять, консультацій</u>)	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент самостійно</u>)
ДРН 1. Орієнтуватися у різних класичних та сучасних напрямках вивчення психіки та поведінки тварин.	Розповідь теоретичних питань, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), мультимедійне презентування матеріалу, інструктаж. Лабораторно-практичні заняття в навчально-виробничій лабораторії «Віварій СНАУ» та кінологічному центрі м. Суми. Використання технічних засобів навчання, трансляція відео	Робота з книгою, навчально-методичною літературою (читання, виписування, конспектування). Ознайомлення з інформацією офіційних сайтів за темою заняття чи окремими питаннями. Запам'ятовування теоретичного матеріалу, спостереження. Студент повинен застосовувати методи навчання за характером логіки пізнання (аналітичний, методи синтезу, індуктивний метод, дедуктивний метод). На основі вивченого та опрацьованого матеріалу самостійно генерувати думку під час теоретичного опитування, рішення

	файлів щодо тематики заняття, розбір проблемних ситуацій, заняття на виробництві, групові дослідження, використання навчальних та контролюючих тестів). Використання мультимедійних технологій, застосування методу аналізу конкретних ситуацій (case-study), діалогове навчання, співробітництво студентів (кооперація).	ситуаційних завдань, диспутів, обговорень. Використовувати мультимедійні технології для опрацювання тем, винесених на самостійне опрацювання, діалогове навчання, співробітництво студентів.
ДРН 2. Проводити аналіз та інтерпретацію фактів та їх теоретичних інтерпретацій, виявляти причинно-наслідкові зв'язки між психологічними та поведінковими явищами або їх відсутністю.	Розповідь теоретичних питань, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), мультимедійне презентування матеріалу, інструктаж. Лабораторно-практичні заняття в навчально-виробничій лабораторії «Віварій СНАУ» та кінологічному центрі м. Суми. Використання технічних засобів навчання, трансляція відео файлів щодо тематики заняття, розбір проблемних ситуацій, заняття на виробництві, групові дослідження, використання навчальних та контролюючих тестів). Використання мультимедійних технологій, застосування методу аналізу конкретних ситуацій (case-study), діалогове навчання, співробітництво студентів (кооперація).	Робота з книгою, навчально-методичною літературою (читання, виписування, конспектування). Ознайомлення з інформацією офіційних сайтів за темою заняття чи окремими питаннями. Запам'ятовування теоретичного матеріалу, спостереження. Студент повинен застосовувати методи навчання за характером логіки пізнання (аналітичний, методи синтезу, індуктивний метод, дедуктивний метод). На основі вивченого та опрацьованого матеріалу самостійно генерувати думку під час теоретичного опитування, рішення ситуаційних завдань, диспутів, обговорень. Використовувати мультимедійні технології для опрацювання тем, винесених на самостійне опрацювання, діалогове навчання, співробітництво студентів.
ДРН 3. Розробляти та співвідносити дослідні завдання та методи організації спостережень та	Розповідь теоретичних питань, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), мультимедійне презентування матеріалу, інструктаж.	Робота з книгою, навчально-методичною літературою (читання, виписування, конспектування). Ознайомлення з інформацією офіційних сайтів за темою заняття чи окремими питаннями. Запам'ятовування теоретичного матеріалу,

експериментів з різними видами тварин, організовувати та проводити спостереження за поведінкою тварин; виявляти набуті та вроджені патологічні та фізіологічні поведінкові реакції тварин.	Лабораторно-практичні заняття в навчально-виробничій лабораторії «Віварій СНАУ» та кінологічному центрі м. Суми. Використання технічних засобів навчання, трансляція відео файлів щодо тематики заняття, розбір проблемних ситуацій, заняття на виробництві, групові дослідження, використання навчальних та контролюючих тестів). Використання мультимедійних технологій, застосування методу аналізу конкретних ситуацій (case-study), діалогове навчання, співробітництво студентів (кооперація).	спостереження. Студент повинен застосовувати методи навчання за характером логіки пізнання (аналітичний, методи синтезу, індуктивний метод, дедуктивний метод). На основі вивченого та опрацьованого матеріалу самостійно генерувати думку під час теоретичного опитування, рішення ситуаційних завдань, диспутів, обговорень. Використовувати мультимедійні технології для опрацювання тем, винесених на самостійне опрацювання, діалогове навчання, співробітництво студентів.
ДРН 4. Проводити ідентифікацію, інтерпретацію та корегування зміни поведінкових реакцій тварин за перебування їх в змінених умовах гомеостазу та розвитку фрустрацій.	Розповідь теоретичних питань, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), мультимедійне презентування матеріалу, інструктаж. Лабораторно-практичні заняття в навчально-виробничій лабораторії «Віварій СНАУ» та кінологічному центрі м. Суми. Використання технічних засобів навчання, трансляція відео файлів щодо тематики заняття, розбір проблемних ситуацій, заняття на виробництві, групові дослідження, використання навчальних та контролюючих тестів). Використання мультимедійних технологій, застосування методу аналізу конкретних ситуацій (case-study), діалогове навчання, співробітництво студентів	Робота з книгою, навчально-методичною літературою (читання, виписування, конспектування). Ознайомлення з інформацією офіційних сайтів за темою заняття чи окремими питаннями. Запам'ятовування теоретичного матеріалу, спостереження. Студент повинен застосовувати методи навчання за характером логіки пізнання (аналітичний, методи синтезу, індуктивний метод, дедуктивний метод). На основі вивченого та опрацьованого матеріалу самостійно генерувати думку під час теоретичного опитування, рішення ситуаційних завдань, диспутів, обговорень. Використовувати мультимедійні технології для опрацювання тем, винесених на самостійне опрацювання, діалогове навчання, співробітництво студентів.

	(кооперація).	
--	---------------	--

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Сумативне оцінювання

5.1.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено у 1 семестрі

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1.	Усне опитування	15 балів/15%	До 15 тижня
2.	Вирішення ситуаційних завдань та складання протоколів	20 балів/20%	До 13 тижня
3.	Презентації з доповідями за темами	15 балів/15%	До 14 тижня
4.	Робота з тваринами	30 балів/30%	До 12 тижня
5.	Тести множинного вибору	20 балів/20%	До 7 тижня

5.1.1. Критерії оцінювання у 1 семестрі

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
Усне опитування	<5 балів	5-10	11-14 балів	15 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми
Вирішення ситуаційних завдань, складання протоколів	<10 балів	11-15	15-19 балів	20 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання	Виконано усі вимоги завдання, розв'язані ситуаційне завдання розв'язане повністю, протокол складений	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми
Підготовка презентацій та доповідей	<5 балів	5-10	11-14 балів	15 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Презентація підготована, але доповідь не чітка, не логічна	Виконано усі вимоги завдання, доповідь та презентація відповідають	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне

			поставленим вимогам	вирішення проблеми
Робота з тваринами	<15 балів	15-20	21-26	27-30
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але є незначні порушення методик	Завдання виконане вірно	Виконану усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми
Тести множинного вибору	<10 балів	10-15	16-19	20
	Менше 10 правильних відповідей	10-15 правильних відповідей	16-19 правильних відповідей	Всі правильні відповіді

5.2. 2. Формативне оцінювання у 1 семестрі:

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1.	Усний зворотний зв'язок від викладача під час роботи над ситуаційними задачами	10-15 хвилин в кінці кожної вивченої теми
2.	Зворотній зв'язок від студента під час роботи	Наступне заняття після вивчення нової теми
3.	Усний зворотній зв'язок від викладача та студентів після презентації самостійної роботи	5, 12 тиждень

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

Основні джерела

1. Доценко В.В. Зоопсихологія: навч. посіб. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. 240 с.
2. Губко О.Т. Основи зоопсихології. Навч. посібник. Київ: Світогляд, 2018. 190 с.
3. Шевців М. В., Філоненко М. М. Зоопсихологія з основами етології : підручник. Київ: ЦУЛ, 2013. 242 с.
4. Яцина О. Ф. Зоопсихологія: навч.-метод. посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ«Говерла», 2010. 144 с.
5. Виноград О. В. Основи службової кінології: навч. посіб. Хмельницький: Меркьюріті-Поділля, 2011. 192 с.
6. Гайдук С. В. Основи дресирування, гігієни та годівлі службових собак: навч. посіб. Київ: Інтерсервіс, 2017. 176 с.

Методичне забезпечення

7. Нагорна Л.В., Фотіна Т.І. Еколого-гігієнічні аспекти промислового тваринництва. Методичні вказівки для проведення лабораторно-практичних занять та самостійної роботи студентів денної форми навчання спеціальності 211 «Ветеринарна медицина» та 212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза», ОС – бакалавр, магістр. Рекоменд. до друку мтд. радою ФВМ СНАУ від 20.01.2020. пр. № 3., 43 с.
8. Ветеринарна зоопсихологія. Методичні вказівки для проведення лабораторно-практичних занять та самостійної роботи студентів Нагорна Л.В., зі співавторами. Суми, 2022, 2,8 ум. др.ар. (пр. №2, від 7.11.2022 р. метод ради ФВМ СНАУ).

Інші джерела

9. https://www.youtube.com/watch?v=kU_Taa-tn74
10. <https://www.youtube.com/watch?v=XTKW-wop-iI>
11. <https://www.youtube.com/watch?v=vy7ev0IjzSI>
12. <https://www.youtube.com/hashtag/зоопсихология>
13. <http://www.bookzone.com.ua/books/psychology/>
14. <https://www.youtube.com/watch?v=8C5rbjElDpU>